

Zsámbok, Nagydiófa utca 33. sz. alatti népi lakóház

A 19. sz. végén épült vert falú parasztház 1990-ig lakott épület volt. Alaprajzi elrendezése a hagyományos, egy traktusos, háromosztatú mintát követi: szoba- konyha (pitvar)–hátsószoba, hozzátoldott kamrával és óllal. A döngölt agyagpadlós, pór födémes szobák hagyományos módon fűthetők. Fűtésük a pitvarból történik. A házat a cserépfedésű nyeregtető fölé emelkedő két füstlukas, galléros kialakítású, vakolatlan kéményfej díszíti. Fűrészelt virágdíszes könyökök merevítik faoszlopos tornácát, s az utca felőli homlokzatán, a deszkaoromzaton monogram, kereszt, félholdak és fűrészelt virágdíszek találhatók.

A házat jelenlegi tulajdonosa az utolsóként itt lakó idős hölgy leszármazottjaitól vásárolta meg, és azóta hétvégi házként használja. Az épületet és berendezését kezdettől fogva óvja, őrzi. A megvételt követően azonnal kezdeményezte a lakóház műemléki védelem alá helyezését. A műemléki felügyelőség illetékeseinek bevonásával, több alkalommal helyreállítási, karbantartási munkákat végzett. Ezek során eltávolította a szakszerűtlenül, vagy a népi építészettől idegen anyagokkal készült kiegészítéseket, és igyekezett a házat a környékbeli hagyományoknak megfelelően helyreállítani. A legutóbbi ilyen állagmegóvási munkára 2003-ban került sor. Modernizálást a házon belül nem hajtottak végre: az ablakok, ajtók eredetiek, a padló tapasztott, vízvezeték és csatorna nincs a házban, a már meglévő villanyvezetékeken kívül újak nem kerültek bevezetésre. A vízvételt, mosdást a kerti csappal, kerti zuhanyzóval oldják meg. Jelenlegi tulajdonosa lényegében ugyanúgy használja a házat, mint a korábbi lakók, csak nem állandóan, nem életvitelszerűen tartózkodik ott.

A Nagydiófa utcai ház hivatalosan nem működik tájházként, de a minden év augusztusában egy alkalommal (vagy kérésre máskor is) mindenki számára látogatható és belülről is megtekinthető. Nem a nagyközönségnek szánt múzeumként, inkább a család számára őrzik, s a hozzátartozó kerttel együtt éli tovább a ház az életét, azaz működés közben mutatja a múltat. Háziállatok ugyan már nincsenek az udvarban, de az ólak eredeti külsejüket megőrizve a kert műveléséhez szükséges szerszámok, anyagok tárolására szolgálnak.

A zsűri kiemelt elismerését váltotta ki az a tény, hogy a család több generáció összefogásával gondoskodik az épület fenntartásáról, figyelmet fordít a karbantartás szakszerűségére, őrzi a megmaradt, a házhoz tartozó hagyományos használati tárgyakat, példásan műveli a kertet. Abban az eredeti formában tudja elfogadni és élvezni a portát, ahogy azt átvette. Nem törekszik a komfort mai igények szerinti kialakítására, inkább a kényelem területén vállalja a kompromisszumokat, többre becsülve a porta fennmaradt hagyományos értékeit. Céljuk, hogy tovább örökítsék az elmúlt kor életmódját őrző népi műemléket a következő nemzedéknek.

Tulajdonos: Dr. Patay Istvánné